

Det pågår psykiskt och fysiskt våld mot mammor och barn i många hem. Våldet är ett allvarligt hot mot mammors och barns liv och välbefinnande. Den här skriften ger inblick i hur mammor och barn drabbas av att leva i våldets närhet och är tänkt som ett hjälpmedel för att ge våldsutsatta kvinnor vägledning och stöd att förändra sin och barnens situation.

Våga berätta är angelägen läsning för alla som i sin yrkesroll möter våldsutsatta kvinnor och barn. För politiska beslutsfattare är skriften en viktig påminnelse om att tillförsäkra alla barn en bra uppväxt och rätt att skyddas mot alla former av psykiskt och fysiskt våld.

Våga berätta vänder sig även till pappor/styvpappor och nära anhöriga.

Författaren, *Barbro Metell*, är socionom och diplomerad vid S:t Lukasstiftelsen. Hon har mångårig erfarenhet från arbete på specialmottagningar för barn och kvinnor som blivit utsatta för psykiskt och fysiskt våld.

Denna nya utgåva har kompletterats med ny lagstiftning inom området och har faktagranskats av *Maria Eriksson*, professor i socialt arbete vid Mälardalens högskola.

© 2014 Barbro Metell och OrdGlob Förlag
ISBN 978-91-980080-1-2

© 1997 Barbro Metell

Illustrationer: Anna Höglund
Förläggare: Bibbi Fagerström
Omslag och grafisk form: ord & form, Gudbrand Klæstad, Karlstad
Tryck: KST Infoservice, 2014

Svanen, Nordens officiella miljömärke. Med en Svanenmärkt trycksak påverkas hela kedjan från skogsbruk, massa- och papperstillverkning till den färdigtryckta produkten. Ett Svanenmärkt tryckeri ger så låg miljöbelastning som möjligt.

Andra utgåvan
Första tryckningen

Kopieringsförbud!
Mångfaldigande av innehållet i denna skrift, helt eller delvis, är enligt lag om upphovsrätt förbjudet utan medgivande av förlaget, OrdGlob Förlag. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande.

OrdGlob Förlag
info@ordglobforlag.se
www.ordglobforlag.se

Förord

Denna skrift är i första hand avsedd som ett hjälpmedel för mammor som misshandlats och deras barn. Den vill ge våldsutsatta kvinnor vägledning och stöd att förändra sin och barnens situation. Skriften ger inblick i hur mammor och barn drabbas av att leva i våldets närhet och vilken hjälp och stöd de behöver.

Efter att i flera år ha arbetat på specialmottagningar för barn och kvinnor som blivit utsatta för psykiskt och fysiskt våld känns det angeläget att förmedla kunskaper och erfarenheter i form av denna informationsskrift.

Skriften vänder sig även till pappor/styvpappor och nära anhöriga. Förhoppningsvis kommer den att bidra till att alla som möter våldsutsatta mammor och barn ser och tar till sig även barnens verklighet och inte blundar för barnens behov av hjälp.

För politiska beslutsfattare kan denna skrift påminna om ert särskilda ansvar att tillförsäkra alla barn en bra uppväxt och rätt att skyddas mot alla former av psykiskt och fysiskt våld.

Vårt samhälle påverkas av att barn i tusental blir vittnen till våld riktat mot en person de är beroende av – deras mamma.

Stockholm i januari 2014

Barbro Metell
Socionom/diplomerad S:t Lukasstiftelsen

Att berätta är svårt

Många mammor har berättat om hur de mötts av misstro och ifrågasättande när de berättat "familjehemligheten" för någon anhörig, väninna eller social myndighet. Mannens vanligtvis charmerande uppförande utåt stämmer inte med det mamman berättar.

"Familjehemligheten" är skamfylld och svår och den som lyssnar värjer sig. Att inte blir trodd gör det svårt för mamman att tro på sig själv. Det är också mycket svårt att tänka på sig själv som en kvinna som blir utsatt för våld.

Många mammor känner rädsla för att de sociala myndigheterna med flera ska underkänna deras omsorgsförmåga om barnen. Denna rädsla kan bidra till att mamman i början bagatelliserar och slätar över det hon och barnen varit utsatta för. För att förmå sig att avslöja att det förekommer våld i den nära relationen krävs direkta frågor i enskilda intervjuer. *Det måste få ta tid att beskriva och förstå vad som har hänt. Och det tar tid att återfå självförtroendet.*

Socialtjänstens individ- och familjeomsorg, familjerätten och även BUP bör vid minst ett tillfälle samtala med vardera föräldern, och med barnen enskilt, för att säkra att varje person ges möjlighet att beskriva förhållandena. Sedan 1 maj 2012 har barns rätt till egen behandling stärkts genom tillägg till föräldrabalken (6 kap. 13a §). Om en vårdnadshavare väljer att inte samtycka till en åtgärd till stöd för barnet kan socialnämnden, med hänsyn till barnets bästa, i samråd med den andre föräldern ge barnet möjlighet till den vård det behöver. Det betyder att ett barn som traumatiserats, och därmed utvecklat en egen problematik, ska kunna få insatser som riktas direkt till barnet och i tillräcklig omfattning. Från 1 januari 2013 har barns rätt till stöd och hjälp ytterligare stärkts; socialnämnden har även ansvar för att det ska finnas tillgång till öppna insatser för att möta barns, ungdomars och vårdnadshavares olika behov. För barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser, även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det (Sol 1 kap. 6a §).

Det är vanligt att mamman tror att barnen inte sett eller hört det psykiska eller fysiska våldet. När barnen kommer till tals visar det sig att de vet och att de bär på svåra känslomässiga upplevelser.

Barn drabbas av att bevittna våld

Att bevittna våld mot den förälder barnen är beroende av är en stor hälsorisk. Att ge rätt hjälp och att förebygga psykisk ohälsa är en god investering även för samhället.

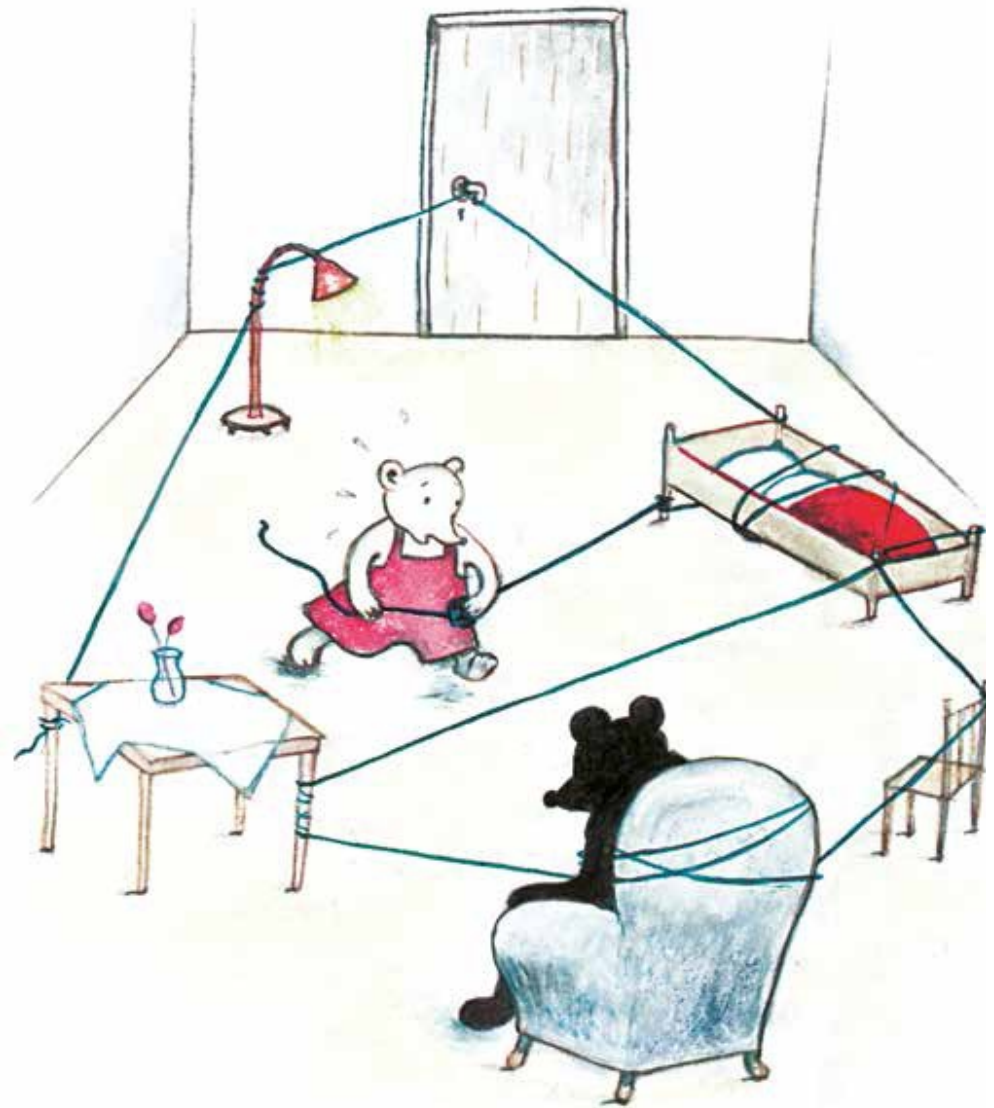
Väldet i hemmet har varit en överklig verklighet för barnen. De behöver bli trodda, lyssnade till och få sin verklighet bekräftad. Även om mamman i det akuta skedet inte orkar lyssna till barnens berättelser kan hon hjälpa barnen genom att ge dem tillåtelse att berätta om vad de varit med om för någon annan kunnig och lämplig person. Om pappan tillåter barnen att berätta underlättar också det barnens läkande process.

Det viktigaste stödet för barn som upplevt psykiskt och fysiskt våld mot deras mamma är skydd från fortsatt våld. När barnen kan känna trygghet i att våldet har stoppats är det viktigt att de ges möjlighet att berätta och bearbeta det de sett, hört eller själva varit utsatta för.

Barn behöver få uttrycka sina minnen och upplevelser i ord eller på annat sätt, till exempel genom lek, teckning och målning. Mammor och barn behöver också hjälp att tillsammans beröra smärtsamma upplevelser, sorg och besvikelser.

Socialtjänstlagen (5 kap. 11 §) fastslår att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är brottsoffer och har rätt att få sina behov av skydd och stödinsatser tillgodosedda. Socialtjänstlagen ger socialnämnden ansvar för att alla barn som bevittnat våld eller övergrepp eller själva blivit utsatta för våld eller övergrepp ska få det stöd och den hjälp de behöver. Socialtjänsten ska vid behov förmedla kontakt till verksamheter med den bästa tillgängliga kunskapen om barns behov och om vad som ger bäst resultat.

I många kommuner finns barnahus. Ett barnahus erbjuder en fysiskt och psykiskt trygg miljö där polis, åklagare, sjukvård och socialtjänst samarbetar under ett tak. På så sätt blir hjälpprocessen en obruten kedja, där barn får det stöd de behöver och har rätt till.

Ett liv utan våld

Vägen till ett liv utan våld kan vara mödosam. Nyckelbegreppen är skydd, trygghet och stöd.

När tillvaron för mamman och barnen blir mer förutsägbar och när det psykiska eller fysiska våldet inte lägger lock på mammans och barnens egna känslor och behov följer en tid av förvirring och ibland kaos. Saknad, sorg och motstridiga känslor inför det de varit utsatta för tar sig olika uttryck.

Mamman är oftast den som barnen vågar rikta sin ilska och besvikelse mot. Barn som levt i våldets närhet har kanske fått höra av pappan eller styvpappan att mamman är oduglig och svag. Pojkar har inom sig förebilden av sin pappa och har lärt sig att fysisk styrka kan användas för att få det man vill.

Att återupprätta relationen till pappan efter det att våldet upphört är mycket svårt. Rädslan finns alltid där. Men återupprättad självrespekt kan öppna vägar till samarbete i föräldrarollen.

Det kan kännas svårt att räcka till som mamma och behovet av stöd och bekräftelse från andra är stort. När barnen märker att det är mamman som tar ansvar och skyddar sig och barnen förstärks deras förtroende för och tillit till henne. De får respekt för de regler och normer mamman står för.

Du kan beställa:

Barbro Metell *Våga berätta*
- om mammor som blir utsatta
för psykiskt och fysiskt våld
och deras barn

från OrdGlob Förlag
www.ordglobforlag.se

OrdGlob Förlag
Hakunge 6
186 97 Brottby

www.ordglobforlag.se
info@ordglobforlag.se